

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

Кафедра економіки та менеджменту

**ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ РОЗВИТОК
СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

**XIV Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти та вчених**

м. Одеса, 21 листопада 2025 року

**Одеса
2025**

Організатори: Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра економіки та менеджменту.

Укладачі:

Кібік Ольга Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія»;

Котлубай Вячеслав Олексійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія»;

Капустян Ірина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія».

Економіко-правовий розвиток сучасної України : матеріали XIV Всеукр. наук. конф. здобувачів вищої освіти та вчених, м. Одеса, 21 листопада 2025 р. / за ред. д.е.н., проф. О.М. Кібік. Одеса : НУ «ОЮА», 2025. 262 с.

DOI: 10.32837/11300.31015

Думка укладачів може не збігатись з думкою авторів матеріалів. Відповідальність за зміст матеріалу несе автор. Відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності несе автор.

Бойко Д.П.	
Вплив цифрових валют та криптоактивів на систему оподаткування і бухгалтерського обліку.....	166
Вишневський О.В.	
Блокчейн-технології як інструмент підвищення прозорості та безпеки облікових даних і транзакцій	170
Карандо М.О.	
Інформаційні технології в бухгалтерському обліку	173
Корчомкіна В.С.	
Методичні аспекти обліку пошкоджених активів в Україні	175
Марченко К.І.	
Хмарні технології бухгалтерського обліку: переваги, ризики та перспективи для українського бізнесу.....	178
Раулець Д.І.	
Застосування штучного інтелекту в підвищенні ефективності податкового контролю	181
Самусевич Д.Р.	
Особливості ведення бухгалтерського обліку та роль бухгалтера в умовах воєнного стану в Україні	184
Сінько К.І.	
Трансформація бухгалтерського обліку й оподаткування під впливом діджиталізації, воєнного стану та інтеграційних процесів	187
Деляєва В.В., Зварич С.А.	
Механізми регулювання офшорних юрисдикцій у контексті міжнародної податкової конкуренції: виклики та перспективи для України після 2022 року	190
Кравчук С.О.	
Проблеми тіньової економіки та шляхи їх мінімізації засобами сучасного обліку й аналітики	194
Павлюченко Д.М.	
Роль податків у формуванні доходів держави та забезпеченні економічного розвитку.....	197
Протеняк С.Є.	
Бухгалтерський облік в умовах воєнного стану	200
Терещина А.С.	
Автоматизація бухгалтерського обліку: виклики та переваги для малого бізнесу.....	203

5. OECD. Addressing Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) Action Plan. Paris: OECD Publishing, 2015.
6. OECD. Global Anti-Base Erosion (GloBE) Rules: Pillar Two Implementation Framework. Paris: OECD, 2023.
7. IMF Fiscal Affairs Department. Revenue Mobilization and International Tax Coordination in Transition Economies. Washington, D.C.: IMF, 2024.
8. European Commission. Anti-Tax Avoidance Directive (ATAD I–II). Official Journal of the European Union, 2016–2020.
9. Transparency International Ukraine. Аналіз прозорості податкових структур українського бізнесу. Київ, 2023.
10. Мельник М. І., Лановий В. Т. Офшорні зони в системі світової економіки: тенденції та наслідки для України. Київ: КНЕУ, 2022.
11. Гринчишин Я. Міжнародна податкова конкуренція та виклики деофшоризації: український контекст. // Вісник економічної науки України. 2023. №3. С. 112–118.

Кравчук С.О.,

здобувачка I курсу

факультету судового та міжнародного права,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ ЗАСОБАМИ СУЧАСНОГО ОБЛІКУ Й АНАЛІТИКИ

Тіньова економіка є складним і багатограним соціально-економічним явищем, яке супроводжує розвиток будь-якої держави, незалежно від рівня її економічного добробуту. Її сутність полягає у здійсненні господарської діяльності поза межами офіційного обліку, звітності та контролю з боку державних органів. Основними формами прояву тіньової економіки є ухилення від оподаткування, виплата заробітної плати «у конвертах», контрабанда, фіктивне підприємництво, неофіційна зайнятість, підробка фінансових документів і ведення подвійного бухгалтерського обліку [1].

В Україні масштаби тіньового сектору залишаються критичними для стабільного функціонування економіки. За оцінками експертів, рівень тінізації може сягати 30–40 % від валового внутрішнього продукту [2]. Це означає, що значна частина економічних ресурсів залишається поза системою державного контролю, що призводить до зменшення податкових надходжень, спотворення статистичних показників, недовіри інвесторів та погіршення соціально-економічної стабільності. Водночас тіньова економіка створює нерівні умови для бізнесу, адже чесні підприємці зазнають додаткових витрат порівняно з тими, хто діє поза правовим полем [3].

Головними причинами розвитку тіньових процесів є надмірне податкове навантаження, складність нормативно-правового регулювання, низький рівень фінансової культури, недовіра до державних інститутів і корупційні ризики [4]. Крім того, недосконалість системи бухгалтерського обліку й аудиту дозволяє суб'єктам господарювання приховувати реальні фінансові результати діяльності. У таких умовах особливе значення набуває модернізація обліково-аналітичних механізмів, здатних забезпечити прозорість економічних процесів та оперативне виявлення порушень.

Сучасні засоби бухгалтерського обліку й аналітики відіграють ключову роль у мінімізації тіньової економіки. Передусім йдеться про впровадження цифрових технологій: електронного документообігу, автоматизованих систем обліку, інтегрованих баз даних між податковими, фінансовими та банківськими структурами [5]. Цифровізація фінансової звітності (зокрема, через запровадження стандарту XBRL) сприяє унеможливленню маніпуляцій з даними, підвищує точність аналітичних показників і зменшує ризик людського фактору при обробці інформації [6].

Важливою складовою протидії тіньовим схемам є розвиток аналітичних технологій на основі Big Data та штучного інтелекту. Використання таких інструментів дозволяє відстежувати нетипові фінансові операції, виявляти закономірності в рухах коштів і формувати профілі ризикованих підприємств [7]. Системи фінансового моніторингу здатні автоматично визначати підозрілі

операції, що свідчить про підвищення ефективності контролюючих органів без надмірного втручання в діяльність бізнесу.

Не менш важливим напрямом є вдосконалення системи внутрішнього контролю на підприємствах. Запровадження стандартів корпоративного управління, політики комплаєнсу, внутрішнього аудиту та етичних кодексів сприяє підвищенню відповідальності керівництва й персоналу за достовірність облікових даних. Крім того, сучасний бухгалтер має виступати не лише виконавцем технічних функцій, а й аналітиком, здатним прогнозувати наслідки управлінських рішень та попереджати фінансові ризики.

Важливою передумовою мінімізації тіньової економіки є підвищення фінансової грамотності населення. Коли громадяни усвідомлюють важливість сплати податків, легального працевлаштування та прозорості фінансових відносин, формується культура економічної відповідальності. Саме поєднання державного контролю з освітніми ініціативами створює підґрунтя для сталого розвитку економіки.

Таким чином, ефективна боротьба з тіньовою економікою неможлива без глибокої інтеграції сучасних обліково-аналітичних технологій у систему державного управління та корпоративного сектору. Використання електронного обліку, аналітики даних, автоматизованих систем контролю й аудиту, підвищення фінансової культури населення – це комплексний шлях до зменшення масштабів тінізації. Застосування інноваційних рішень в обліку дає можливість не лише виявляти тіньові операції, а й запобігати їх виникненню, формуючи економіку довіри, відкритості та стабільності.

Література

1. Міністерство економіки України. *Оцінка рівня тіньової економіки в Україні у 2023 році*. Київ, 2024. 48 с.
2. Шкляр А. І. Причини та наслідки тіньової діяльності підприємств. *Економічний вісник*. 2021. №4. 85–90 с.
3. Кузьменко О. В., Касьяненко В. В. Цифровізація обліку: проблеми та перспективи. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2022. №6. 60–67 с.

4. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. *Впровадження XBRL в Україні: результати та виклики*. Київ, 2023. 56 с.
5. Пилипенко І. І. Внутрішній аудит і корпоративна етика як інструменти протидії тіньовій економіці. *Облік і фінанси*. 2020. №9. 44–49 с.
6. Савчук О. В. Фінансова грамотність як чинник легалізації економічних процесів. *Соціально-економічні проблеми сучасності*. 2022. №2. 28–33 с.
7. Коломієць С. В. Інноваційні технології обліку як засіб зниження тінізації економіки. *Економіка та держава*. 2023. №11. 56–61 с.

Павлюченко Д.М.,

здобувачка I курсу

факультету судового та міжнародного права,

Національний університет «Одеська юридична академія»

РОЛЬ ПОДАТКІВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Податки відіграють ключову роль у формуванні доходів держави, адже саме вони становлять основне джерело фінансового забезпечення виконання нею своїх функцій. Доходи Державного бюджету за бюджетною класифікацією поділяються на такі основні категорії: податкові надходження, неподаткові надходження, офіційні трансферти, доходи від операцій з капіталом та державні цільові фонди [1]. Саме від ефективності податкової системи залежить рівень соціально-економічного розвитку країни, фінансування суспільно важливих сфер, таких як освіта, охорона здоров'я, оборона, соціальний захист населення.

Податкові надходження становлять найбільшу частину у структурі доходів Державного бюджету України. За офіційними даними станом на 1 жовтня 2025 року, їх обсяг склав 1 487 030,5 млн грн із загальної суми доходів 2 712 880,9 млн грн, що становить близько 55 % усіх бюджетних надходжень [4]. Такий показник підтверджує, що саме податки залишаються основним джерелом формування державних фінансів. Це свідчить про стійку роль фіскальної системи у підтримці